

JOSEPH E. STIGLITZ

İklim değişikliğinde değişen hava

Kuzey buz kütlesi eridikçe daha az güneş ışığı yansıtılır. Grönland'daki buzulların erimesi ve Sibirya donlarının çözülmesi gibi dramatik hava durumları, göründüğü kadarıyla, çoğu iş dünyası önderlerini eyleme geçme zamanının şimdi olduğuna ikna etmiştir

Mesaj, göründüğü kadarıyla, sonunda algılandı: küresel ısınma gezegenimize ciddi bir tehdit oluşturuyor. Son Davos Dünya Ekonomik Forumunda, dünya liderleri, ilk defa, iklim değişikliğinin küresel endişeler listesinin başında yer aldığını gördüler.

Avrupa ve Japonya, kendilerini rekabetçilikte dezavantajlı bir konuma getirse bile, kendilerine ve üreticilerine maliyet yüklemek suretiyle küresel ısınmayı azaltmak için kendi sorumluluklarını gösterdiler. Bugüne kadar en büyük engel ABD olmuştur. Clinton yönetimi 1993'te, özünde karbon emisyonları üzerine vergi koymayı kapsayan cesur bir teklif getirdi, fakat kömür, petrol ve oto endüstrisi önderliğindeki bir kirleticiler ittifakı bu girişimi bastırdı. İklim değişikliği hakkındaki kanıtlar, on beş yıldan fazla bir süredir, bilim çevrelerini, şüphesiz, çok etkiledi. İklim Değişikliği üzerine "Hükümetlerarası Panel" tarafından yürütülen bilimsel kanıtların ikinci değerlendirme çalışmasına ben de katıldım. Bu panel belki kritik bir hata yaptı: küresel ısınma hızını düşük olarak tahmin etti. Yeni yayınlanan Dördüncü Değerlendirme, küresel ısınmanın atmosferdeki sera gazlarının artışının sonucu olduğu şeklindeki biriken kanıtları ve artan inancı teyit etmiştir.

Artan ısınma hızı, sürecin hızlanmasıyla sonuçlanabilecek karmaşık doğrusal olmayan faktörlerin ve çeşitli "devrilme noktalarının" etkilemesini yansıtır. Örneğin, Kuzey buz kütlesi eridikçe daha az güneş ışığı yansıtılır. Grönland'daki buzulların erimesi ve Sibirya donlarının çözülmesi gibi dramatik hava durumları, göründüğü kadarıyla, çoğu iş dünyası önderlerini eyleme geçme zamanının şimdi olduğuna ikna etmiştir. Yakınlarda, Başkan Bush'un bile uyanmış olduğu görünüyor. Fakat yaptıklarına ve yapmadıklarına daha yakından bakarsak, petrol ve kömür endüstrilerinden kampanya destekçilerinin çağrılarını çoğunlukla duyduğunu ve onların çıkarlarını, emisyonları düşürmekte küresel çıkarların önüne koyduğunu açıkça göstermektedir. Eğer gerçekten küresel ısınma konusunda endişelenseydi, geçmişe göre daha verimli teknolojiler kullansalar bile, kömürle çalışan elektrik santrallerine nasıl onay verirdi?

İlk ve öncelikli şart, Amerikalıların daha az enerji tüketmeleri ve daha az karbon yayan yollardan daha fazla enerji üretmelerini sağlayacak pazar esaslı teşviklerdir. Fakat Bush ne petrol endüstrisine verilen muazzam sübvansiyonları kaldırdı (ama çok şükür, Demokrat Kongre harekete geçebilir) ne de koruma için yeterli teşvik getirdi. Hatta enerji bağımsızlığı için yaptığı çağrının bile aslında ne olduğu belli: Eski sübvansiyonlar için yeni gerekçeler.

Amerika'nın sınırlı petrol kaynaklarını kurutmayı gerektiren bir politika ABD'yi daha fazla yabancı petrole bağımlı kılacaktır. Ben buna "önce Amerika'yı kurut" politikası diyorum. ABD, Breziya'dan ithal ettiği şeker esaslı etanolun galonuna 50 cent gümrük vergisi uygulamaktadır. Fakat mısır esaslı verimsiz Amerikan etanolu için yoğun sübvansiyon vermektedir. Aslında, bir galon etanol elde edecek mısırı gübrelemek, hasadını yapmak, taşımak, işlemek ve damıtmak için bir galondan fazla benzin gerekmektedir. Küresel karbon emisyonlarının kabaca dörtte birinden sorumlu, dünyanın en büyük kirleticisi olarak, Amerika'nın daha fazla şeyler yapmaya gönülsüzlüğü eğer affedilmez değilse, belki anlaşılabilir. Fakat Bush tarafından öne sürülen küresel ısınma için bir şeyler yapmaya Amerika'nın durumu el vermez iddiasının altı boştur: karşılaştırılabilir yaşam standardına sahip diğer gelişmiş endüstri ülkeleri, bir dolar GSMH başına ABD'nin çıkardığının yalnızca küçük bir parçası kadar emisyon çıkarmaktadır. Sonuçta, ucuz enerji kullanan Amerikan firmaları, Avrupa ve diğer yerlerdeki firmalara göre büyük bir rekabet avantajına sahip olmaktadır. Avrupa'da bazıları, küresel ısınma üzerine katı yaklaşımın ters etki yapabileceğinden endişelidir: enerji yoğun endüstriler ABD'ye veya emisyonlara daha az dikkat gösteren diğer ülkelere kayabilir. Bu endişelerdeki gerçek payı oldukça yüksektir. İklim değişikliği hakkında çarpıcı bir olgu, bunun etkileri-

ne en açık ülkelerle (genellikle sonuçlarıyla başa çıkamayacak Güney'deki fakir ülkeler), Amerika gibi en büyük kirletici ülkelerin çok az üst üste gelmesidir. Söz konusu olan kısmen bir ahlak veya küresel sosyal adalet sorunudur.

Kyoto Protokolü küresel ısınma ile adil ve verimli bir yolla uğraşmaya başlamak için uluslar arası toplumun bir girişimini temsil etmektedir, fakat önemli emisyon kaynaklarını dışarıda bırakmıştır ve ABD ve gelişmekte olan ülkeleri anlamlı bir biçimde bu girişime dahil etmediği taktirde sembolik bir jestten ileriye gidemeyecektir. Bu sefer belki de Avrupa önderliğinde yeni bir "istekliler koalisyonuna" gerek vardır ve bu defa artık gerçek bir tehlikeye doğru yönelecektir.

Bu "istekliler koalisyonu" bazı temel standartlar üzerinde anlaşmaya varabilir: kömür yakan santrallerden vazgeçmek, otomobillerin yakıt verimini artırmak ve gelişmekte olan ülkelere, enerji verimliklerini artırmak ve emisyonlarını azaltmak için hedeflenmiş destekler sağlamak. Koalisyon üyeleri aynı zamanda kendi üreticilerine, ya emisyonlar üzerine daha katı sınırlar koyarak ya da hava kirliği üzerine daha fazla vergi bindirerek daha kuvvetli itici güç sağlayabilirler. Sonra, ABD dahil, diğer ülkelerden gelen, küresel ısınmaya gereksiz ve büyük miktarda katkı yapacak şekilde üretilmiş ürünler üzerine vergi uygulayabilirler. Söz konusu olan yerli üreticileri korumak değil gezegenimizi korumaktır. İklim değişikliği üzerinde değişen hava, Avrupa'daki politika önderlere ve bu " istekliler koalisyonunun" diğer potansiyel üyelerine, sadece konuşmak dışında benzersiz bir fırsat sunmaktadır. Hareket geçme zamanı bugündür.

* Joseph Stiglitz ekonomi dalında Nobel ödülü sahibidir. Son kitabı Küreselleşmeyi Çalışır Kılmak adını taşımaktadır.

Copyright: PROJECT SYNDICATE
www.project-syndicate.org
Çeviren: Universal Dil Hizmetleri ve Yayıncılık A.Ş.

Ucuz enerji kullanan Amerikan firmaları, Avrupa ve diğer yerlerdeki firmalara göre büyük bir rekabet avantajına sahip olmaktadır. Avrupa'da bazıları, küresel ısınma üzerine katı yaklaşımın ters etki yapabileceğinden endişelidir



